

De Journalist

Magazine van de VJ

België-Belgique

P.B.

8900 IEPER 1

3/8136

Afgiftekantoor Ieper

Journalistenengagement bestaat

IFJ bezorgd om Irak-journalisten

Heibel om auteursrechten in Leuven

De bronnen raken beschermd

**Bewaarbijlage:
Vademecum voor zelfstandigen, deel 2**

Van de redactie	3
VVJ-2 gelanceerd	4
Verslag van de Algemene Vergadering van 22 februari 2003	5-6
Oude en nieuwe gezichten in de nieuwe Raad van Bestuur	
Actueel	
IFJ maakt zich zorgen om Irak -Journalisten	7
Leuvense persclub en SOFAM kibbelen over foto	13
Zaak-Goossens wordt burlesk vervolghaarl	14
De Vlaamse redacties en het Blok: een stand van zaken	14
Straatsburg beschermt journalistieke bronnen bij huiszoeking	15
VRT naar Raad van State in zaak-Dusauchoit	16
Boudewijn en Verhofstadt: een kritisch boek	18
Advocatuur en pers voeren snuffeldebat	18
Nieuws van de verenigingen	16
Raad voor de Journalistiek	
Raad stilaan op kruissnelheid	17
Forum	
VTM en de hormonenmaffia: de persvrijheid aan banden?	8
Scheef bekeken	7
Onder embargo	19

Foto: Johan Van Cutsem

**UITNEEMBAAR KATERN:
VADEMECUM ZELFSTANDIGEN,
DEEL 2**

9-12

Magazine van de Vlaamse
Vereniging van
beroepsJournalisten (VVJ)

Coördinatie

Pol DELTOUR en
Luc STANDAERT

Vaste medewerkers

Jan BACKX
Kim DUCHATEAU
Marleen FRANSEN
Johan VAN CUTSEM
Kris VANDERHAEGEN
Luc VANHEERENTALS

Redactiesecretariaat en abonnementen

Lisbeth Moons
Résidence Palace
Blok C - Lokaal 2232
Wetstraat 155
1040 Brussel
Tel. 02/235.22.70
Fax 02/235.22.72
avbb@journalist.be

Publiciteitsregie

Laurent COPPENS
E-mail laurent.coppens@euronet.be

Lay-out & druk

Drukkerij Deman nv
Nijverheidslaan 5
8970 Poperinge
Tel. 057/33 67 21
Fax 057/33 40 18

Lid van de Unie van Uitgevers van de
Periodieke Pers

Goede morgen, voorzitter

"Goede morgen, voorzitter", begroet de jonge collega mij bijna elke dag met een twinkeling in zijn ogen. Ik mompel iets terug en zet mijn computer aan. De volgende vier jaar zal ik met die aanspreking moeten leven. Vooral dan met de ironische ondertoon ervan.

Het mandaat was voor mij op zijn zachtst gezegd geen brandende ambitie, al geef ik toe dat het deugd doet als mensen hun vertrouwen in je stellen. Weinig verenigingen roepen zoveel gemengde gevoelens op bij de eigen leden als de Vlaamse Vereniging van Journalisten. Velen zien er een noodzakelijk kwaad in, een organisatie die instaat voor de verdeling van de perskaarten, en die daarnaast De Journalist uitgeeft. En dan hebben ze het zo ongeveer gehad. Anderen zien er een corporatistische reflex in van een aantal journalisten ter meerdere eer en glorie van zichzelf.

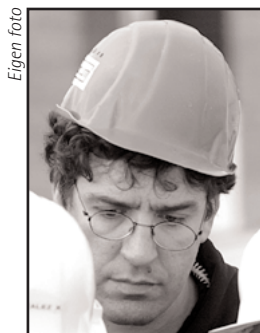
Voor mij is de VVJ, waar ik de afgelopen vier jaar reeds deel uitmaakte van het bestuur, meer een soort vakbond, een syndikaat van journalisten dat het opneemt voor een beroepsgroep die de laatste jaren van alle kanten onder druk staat. Al wie intensief met het beroep bezig is, weet dat journalisten dikwijls achterdocht en meewarige blikken opwekken. De tijd van de glamour, dat mensen met bewondering naar ons keken en graag hun verhaal wilden doen, lijkt voorbij en hoeft voor mij niet weer te keren. Maar is het geen vreemde paradox dat in een tijd dat je je hoofd niet uit de deur kan steken of er wordt naar je mening gevraagd door een journalist, een tijd ook dat de drempel om op televisie of in een krant of tijdschrift te komen nooit zo laag is geweest, dat net in zo'n tijd de kloof tussen de burger en de journalist nooit zo diep is geweest?

Dat is het wat mij bezig houdt en wat mij een duw in de rug gaf om nog actiever te worden bij VVJ. Tegen de aantijgingen van de maatschappij, tegen het schieten op de boodschapper, kunnen we enkel in groep optreden.

Ook naar de uitgevers toe kan het geen kwaad af en toe met een collectief standpunt te komen. We hebben met hen veel gemeenschappelijke belangen, maar niet altijd en over de hele lijn. Journalisten zijn auteurs met aparte en beschermde rechten.

Ik zou willen dat de vereniging de volgende jaren gaat meedenken over onze plaats in de samenleving. We moeten dan ook zelf het debat stimuleren, beredeneerde standpunten innemen en ons vooral niet in het verdomhoekje laten dringen. Met het nieuwe bestuur zie ik dat echt zitten. Een groot aantal anciens uit verschillende media zijn in het bestuur gebleven en worden nu vervoegd door enkele beloftevolle nieuwkomers. Zij gaven mij de ultieme duw om het voorzitterschap te aanvaarden. Ik heb meer dan ooit het gevoel dat ik er niet alleen voor sta.

Josse Abrahams

Eigen foto

PS: reacties en ideeën zijn altijd welkom, mail ze naar
avbb@journalist.be

VVJ-2 gelanceerd

Nieuwe bestuursploeg VVJ met succes gelanceerd

Pol Deltour

Foto: Robert Van Der Mensbrugge (BFFF)
Onder voorzitters: Luc Standaert, Josse Abrahams en Philippe Leruth heffen het glas.

De nieuwe bestuursploeg van de Vlaamse Vereniging van beroepsjournalisten (VVJ) is met succes gelanceerd. Het gaat om de tweede bestuursperiode sinds de de-federalisering van de unitaire AVBB in 1999.

Als nieuwe voorzitter koos de Algemene Vergadering van de VVJ op 22 februari jl. Josse Abrahams van De Morgen. Hij volgt Luc Standaert op, die wel nog actief blijft als gewoon lid van de Raad van Bestuur. In de nieuwe Raad van Bestuur zetelen verder enkele opvallende nieuwkomers: Marc Van De Looverbosch (VRT-radio) die ondervoorzitter is, Frans Wauters (VUM) die secretaris-penningmeester is, Hubert Van Humbecck (Knack), Linda De Win (VRT-televisie), Lucie De Zutter (regionale omroep AVS), Ann Driessen (freelance) en Marc Goossens (freelance). Oudgedienden die blijven zijn Guido Roelants (Gazet van Antwerpen), Luc De Smet (VTM), Walter Vanderstukken (ENG-Videohouse), Farid El Mabrouk (Belga), Luc Vanheerentals (freelance), Bob Coecke (gepensioneerd) en Kurt Tuerlinckx (Gazet van Antwerpen).

Aan Franstalige kant werd Philippe Leruth (Vers L'Avenir) opnieuw tot AJP-voorzitter verkozen. In het kader van de communautaire beurtrol wordt hij voor de komende vier jaar tevens nationale

AVBB-voorzitter. Josse Abrahams is ondervoorzitter van de AVBB.

De Algemene Vergadering van 22 februari keurde ook nog de definitieve statuten van de VVJ, de AJP en de nieuwe AVBB goed. Aan die statuten moest de voorbije paar jaar duchtig geschaafd worden, om ze in overeenstemming te brengen met allerlei constraints die de Raad van State in het licht van de wetgeving op de beroepsverenigingen had geformuleerd. Zo omvat de VVJ van meet af aan nog twee categorieën leden: werkende leden - en dat zijn beroepsjournalisten en stagiairs - en ereleden - dat zijn ex-beroepsjournalisten. Van de gelegenheid is verder gebruik gemaakt om de vergaderfrequentie van de federale Raad van Bestuur statutair terug te schroeven.

Naar goede gewoonte keurden de diverse Algemene Vergaderingen verder de financiële rekeningen en begrotingen goed. Patrick Martens, voorzitter van de 'oude' Raad voor Deontologie van de AVBB, bracht voor de allerlaatste keer verslag uit van de werking van deze Raad. Zoals bekend heeft de VVJ de Nederlandstalige werking rond deontologie vorig jaar uitbesteed aan de Vlaamse Raad voor de Journalistiek.

Ondertussen kwam de nieuwe Raad van Bestuur van de VVJ voor het eerst bijeen op 12 maart. Daar kwam aan het licht dat men prioritair werk wil maken van een betere sociale positie voor de freelancers en van een degelijke journalistenopleiding. Ook acties voor een betere erkenning van de perskaart en een betere verhouding met gerecht en politie staan op het verlanglijstje.

Bekende en nieuwe gezichten in de VVJ-Bestuursraad

De nieuwe Raad van Bestuur van de VVJ vormt een bonte verzameling van oude en nieuwe bestuursleden, van redacteuren en beeldjournalisten, van loontrekkenden en zelfstandigen, van jong geweld en bedaarde routine, van West-Vlamingen tot Limburgers. We vroegen de zestien welke rol zij voor de VVJ weggelegd zien de komende jaren. En welke hun persoonlijke ambities zijn daarin.

Josse Abrahams

Pol Deltour
Marleen Franssen

- 40 jaar
- Redacteur economie bij dagblad De Morgen
- Voorzitter van de VVJ, ondervoorzitter van de AVBB
- Was tijdens de vorige bestuursperiode al gewoon lid van de VVJ-Raad
- Over de VVJ: "De vorige VVJ-ploeg leverde belangrijk werk op het vlak van dienstverlening aan de journalisten, en maakte van de VVJ opnieuw een vereniging die er staat. De belangrijkste verwezenlijking van de VVJ tot dusver is ongetwijfeld de oprichting van de Raad voor de Journalistiek."
- Ambitie: "De plaats van de journalisten binnen de samenleving beklemtonen en het imago van de journalisten verbeteren. Het statuut van de zelfstandigen moet eveneens een bekommernis blijven, waarom niet geïnspireerd door het statuut van de kunstenaar? Nog een belangrijke uitdaging is het tot stand brengen van een oerdegelijke, eenvormige en praktijkgerichte journalistenopleiding in Vlaanderen, zodanig dat de kwaliteit van de journalistiek gewaarborgd blijft."

Luc De Smet

Foto: Jos Verhoogen

Luc De Smet

- VTM-journalist
- Vertegenwoordiger journalisten van de commerciële omroepen
- Is er voor de tweede keer bij en vertegenwoordigt de VVJ intussen ook in de Raad voor de Journalistiek
- Vertoeft vaak in het buitenland, dezer dagen is dat in Bagdad, met als gevolg dat Luc niet tijdig door onze redactie worden bereikt.

VVJ-2 gelanceerd

Marc Van De Looverbosch

- 48 jaar
- Radiojournalist VRT-nieuwsdienst
- Ondervoorzitter VVJ, bestuurslid AVBB
- Met hem is de leiding van de Journalistenvereniging mee in handen van iemand uit de grootste nieuwsredactie van Vlaanderen
- Over de VVJ: "De leden opnieuw duidelijk maken waar de VJ zich zoals mee bezighoudt en wat het nut van de organisatie is."
- Ambitie: "Werk maken van een degelijke journalistenopleiding en het huidige gediversifieerde aanbod stroomlijnen. Ook een bezinningsmoment voor journalisten inlassen en in het kader van de huidige concurrentieslag nadenken over de manier waarop we informatie aanbieden. Journalisten moeten onderling een front vormen dat hen de nodige bescherming biedt tegen de druk van uitgeverijen en directies."

Frans Wauters

Eigen foto

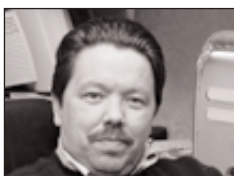

Frans Wauters

- 55 jaar
- Redacteur Het Nieuwsblad, vanaf 1 mei bruggepensioneerd
- Secretaris-penningmeester VVJ, bestuurslid AVBB
- Was bij de VUM al syndicaal actief, wil die expertise en gedrevenheid nu ook ten dienste stellen van de VVJ
- Over zijn nieuwe functie bij de VVJ: "Ik ga niet lopen als ik een rekenmachine zie."
- Grootste bekommernis: "De degradatie van het beroep afremmen, met véél aandacht voor het statuut van de zelfstandigen, dat daarin een cruciale rol speelt! Voor het vervullen van die opdracht moeten persbond en vakbond hand in hand gaan." (JB)

Marc Goosens

Eigen foto

Marc Goosens

- 37 jaar
- Journalist-zaakvoerder van bvba Marc Goossens Persbureau
- Vertegenwoordiger West- en Oost-Vlaanderen
- Nieuw in de Raad, maar vast van plan om snel enkele projecten te helpen realiseren
- Over de VVJ: "Er is nog veel werk aan de winkel op het vlak van verdediging en bijstand van journalisten."
- Ambitie: "Werk maken van de erkenning van de perskaart en van de bescherming van het journalistieke bronnengeheim."

Guido Roelants

Foto: Johan Van Cutsem

Guido Roelants

- 45 jaar
- Eindredacteur sport Gazet van Antwerpen
- Vertegenwoordiger dagbladjournalisten
- Is tevens voorzitter van de JAM, de JournalistenAuteursMaatschappij, en aldus ondermeer begaan met de verdeling van de journalistieke reprografierechten
- Over de VVJ: "Het vorige bestuur nam een goede start, maar door tijdsgebrek en plots opduikende problemen konden een aantal dossiers niet afgewerkt worden."
- Ambitie: "Het dossier journalistenopleiding volledig afronden. Verder moeten we tot een betere verstandhouding komen met de vakbonden en de uitgevers, en betere voorwaarden creëren voor de zelfstandigen. Als voorzitter van de JAM wil ik ervoor zorgen dat de reprografiegelden goed beheerd en verdeeld worden, én dat we nieuwe inkomsten uit het leenrecht en de digitale kopie gaan aanboren."

Hubert Van Humbeek

Eigen foto

Hubert Van Humbeek

- 52 jaar
- Buitenlandverslaggever en commentator Knack
- Vertegenwoordiger magazinejournalisten
- Nieuw in de VVJ-Raad, maar met een onbetaalbare ervaring in het journalistieke métier
- Over de VVJ: "Na jaren van moeilijke beslissingen breekt nu een moment van luwte aan, waarin de vereniging opnieuw een gezicht moet proberen te krijgen en zich meer moet doen aanvaarden als spreekbuis van een beroepsgroep die een belangrijke rol in de samenleving speelt."
- Ambitie: "Ik ben nieuw in de Raad van Bestuur. Ik neem mij voor om in eerste instantie te luisteren en zal initiatieven die mijn instemming wegdragen zeker voluit steunen."

Lucie De Zutter

- 43 jaar
- Hoofdredacteur/directeur regionale omroep AVS Oost-Vlaanderen
- Vertegenwoordiger journalisten van de regionale en thema-omroepen
- Is nieuw, naar haar was het overigens het lastigste zoeken, wat allicht ook met de (werkdruk in de) betrokken sector te maken heeft
- Over de VVJ: "Voor mij is de VVJ vooral een bron van informatie en van duiding van actuele feiten."
- Ambitie: "De VVJ kan een rol spelen in het opnieuw leefbaar maken van regionale televisie. De verenigingen kan ook meewerken aan een statuut voor de medewerkers van regionale omroepen door afgesloten CAO's te laten uitvoeren."

Luc Standaert

- 49 jaar
- Journalist binnenland bij Het Belang van Limburg
- Tweede vertegenwoordiger afdeling Antwerpen-Limburg
- Was in de periode 1999 - 2003 voorzitter van de VVJ en de AVBB
- Over de VVJ: "De VVJ moet de ambitie hebben om op te komen voor de materiële en morele belangen van alle journalisten. Daartoe moet VVJ zich manifesteren als de natuurlijke vertegenwoordiger van de journalisten bij de mediadirecties, de overheid, het publiek en de journalisten zelf."
- Ambitie: "Ik wil nog graag meewerken om het dossier over de journalistenopleiding tot een goed einde te brengen."

Linda De Win

Foto: VRT

Linda De Win

- vindt leeftijd van geen belang voor de lezer
- VRT-TV-journaliste (Villa Politica)
- Vertegenwoordiger openbare-omroep-journalisten; zetelt tevens in de federale Raad van Bestuur AVBB
- Nieuwkomer die garant staat voor een gedreven vrouwelijke aanwezigheid in een eens te meer opvallend mannelijk samengestelde Raad van Bestuur
- Over de VVJ: "Heel wat journalisten kennen het werkelijke belang van de vereniging niet echt goed. Misschien omdat de VVJ tot nu toe te weinig zijn stempel heeft kunnen drukken."
- Ambitie: "Ervoor zorgen dat de journalisten inzien hoe belangrijk de VVJ voor hen kan zijn. Ook het belang van een goede opleiding benadrukken en zeker helpen met het bijsturen van de huidige wildgroei aan journalistieke opleidingen."

VVJ-2 gelanceerd

Farid El Mabrouk

Foto: Johan Van Cutsem

Farid El Mabrouk

- 29 jaar
- Politiek redacteur Belga
- Vertegenwoordiger elektronische media
- De jongste onder de bestuursleden maar wel al voor de tweede keer van de partij
- Over de VVJ: "De VVJ is voor veel journalisten nog altijd een ver-van-mijn-bed-show. Toch is de vereniging meer dan nodig voor journalisten, niet enkel op het vlak van dienstverlening en belangverdediging, maar ook om te waken over persvrijheid en deontologie."

van dienstverlening en belangverdediging, maar ook om te waken over persvrijheid en deontologie."

• Ambitie: "Als jongste lid van VVJ proberen om meer jongeren te betrekken bij de werking van de vereniging. Verder wil ik meebouwen aan een kwalitatief hoogstaande journalistenopleiding en begeleiding van pas beginnende journalisten op de werkvloer. De permanente vorming van journalisten mag daarbij niet vergeten worden."

Bob (Robert) Coecke

Foto: Johan Van Cutsem

Bob Coecke

- 60 jaar
- Gepensioneerd, was tot 2002 'assignment-picture editor' voor Het Nieuwsblad en Het Volk
- Eerste vertegenwoordiger van de Foto- en Filmpers; zetelt ook in de federale Raad van Bestuur
- Is niet alleen de oudste in jaren, cumuleert intussen ook het meeste jaren bestuurservaring in de Journalistenbond
- Over de VVJ: "Er is nog heel wat werk aan

de winkel wat de loonschalen voor Vlaamse journalisten betreft. Die zijn sedert de opsplitsing in een Nederlandse en Franse afdeling binnen de Bond aan Vlaamse kant volledig weggevalen."

• Ambitie: "Als oudste bestuurslid van de VVJ me vooral inzetten voor het lot van de freelance fotografen. Die worden vandaag de dag nog meer onderdrukt dan vroeger, wat de kwaliteit uiteraard niet ten goede komt."

Walter Vanderstukken

Foto: Johan Van Cutsem

Bob Coecke

- 38 jaar
- Cameraman bij Videohouse
- Tweede vertegenwoordiger Foto- en Filmpers; zetelt tevens in de Raad van Bestuur van de AVBB
- Hoopt tijdens zijn tweede bestuurstermijn te kunnen realiseren wat tijdens de eerste te weinig is gelukt
- Over de VVJ: "De VVJ is ontstaan uit de geschreven pers. Daarmee wil ook aangeven dat de inspraak van de groep camera-

en geluidsmensen in de vereniging nog kan verbeterd worden."

• Ambitie: "Vooral werk maken van een doorzichtiger systeem van accreditaties voor camera- en geluidsmensen, omdat de huidige procedure te tijdrovend is."

Luc Vanheerentals

Foto: Johan Van Cutsem

Luc Vanheerentals

- 48 jaar
- Zelfstandig journalist (Belga, Radio-2 Vlaams-Brabant, de Randkrant, De Streekkrant, De Zondag, ROB-TV, Ring-TV, TV-Journaal en De Journalist)
- Vertegenwoordiger zelfstandige journalisten (effectief)
- Blijft, zoals tijdens de vorige bestuursperiode, de kar trekken van de werkgroep Zelfstandigen van de VVJ

• Over de VVJ: "Ik hoop dat de VVJ zich verder ontwikkelt als dé beroepsorganisatie voor en door alle loontrekkende en zelfstandige journalisten, fotografen, cameramannen en anderen die creatief meewerken aan het tot stand komen van journalistiek product."

• Ambitie: "Als vertegenwoordiger van de zelfstandigen hoop ik de dienstverlening aan deze groep structureel te verbeteren en belangrijke stappen te kunnen zetten in de verbetering van hun statuut. Prioritair hierbij is om te komen tot een standaardovereenkomst voor zelfstandigen."

Ann Driessen

Eigen foto

Ann Driessen

- 49 jaar
- Freelance gerechtsjournaliste (Het Belang van Limburg en Gazet van Antwerpen)
- Plaatsvervangend vertegenwoordiger zelfstandige journalisten
- Nieuwkomer, van zinnens om Luc Vanheerentals zo goed mogelijk bij te staan (en waar nodig te ontlasten)

• Over de VVJ: "De VVJ zou ernstige initiatieven moeten nemen om het vertrouwen in de media te herstellen. Ook de opleiding en begeleiding van journalisten moet verbeteren. Verder moeten we meer aandacht hebben voor onze deontologie, met name de controle erop."

• Ambitie: "Als plaatsvervanger zal ik doen wat Luc Vanheerentals doet: de belangen van zelfstandige journalisten zo goed mogelijk verdedigen en behartigen."

Kurt Tuerlinckx

Eigen foto

Kurt Tuerlinckx

- 37 jaar
- Journalist bij Gazet van Antwerpen
- Eerste vertegenwoordiger afdeling Antwerpen-Limburg
- Bezigt aan zijn tweede mandaat, is tevens voorzitter van het IPV (Antwerps Pershuis)
- Over de VVJ: "De VVJ moet erover waken dat de werkomstandigheden voor journalisten optimaal blijven. Tevens moet ze als spreekbuis fungeren voor alle journalisten, door de uiteenlopende meningen aan bod te laten komen."

• Ambitie: "In de eerste plaats de afdeling Antwerpen-Limburg vertegenwoordigen. Daarnaast ook de samenwerking tussen de VVJ en het Internationaal Perscentrum Vlaanderen versterken en uitbouwen. Tot slot meewerken aan een verbeterde opleiding voor journalisten."

IFJ maakt zich zorgen over Irak-verslaggevers

De Internationale Federatie van Journalisten (IFJ) schatte het aantal journalisten in en rond Irak medio maart op drie à vierduizend. Een driehonderdtal van hen verbleef in Bagdad, en met name in hotel El Rasheed. Zes- à zeventienhonderd journalisten trekken op samen met de Amerikaans-Engels-Australische troepenmachten. Nog eens twee à drieduizend correspondenten lopen 'vrij rond', vooral dan in Turkije, Noord-Irak en Koeweit.

Niet weinig waarnemers vrezen dat hotel El Rasheed in Bagdad wel eens een van de eerste doelwitten zou kunnen zijn wanneer de oorlog uitbreekt. Een andere bekommernis is dat de journalisten in groten getale als 'living shield' door de militairen zullen worden gebruikt. "We zijn er inderdaad niet gerust in", zegt Sarah de Jong van de IFJ. "Te veel incidenten hebben ons intussen geleerd dat

allerlei 'warlords' journalisten steeds uitdrukkelijker gaan viseren als doelwit."

De IFJ drukt er nog op dat de oorlogscorrespondenten zich voldoende laten verzekeren voor rampspoed. Sarah de Jong maakt zich in dit verband zorgen nu sommige verzekeraars NBC-aandoeningen (ingevolge nucleaire, biologische of chemische aanvallen) uit de polis lijken te hebben geschrappt.

Het International News Safety Institute (INSI), waarin de IFJ participeert, heeft op zijn beurt een oproep gedaan aan alle oorlogszuchtige partijen om ingeval van oorlog de journalisten en andere mediawerkers te ontzien. Dat is niet alleen een kwestie van persoonlijke veiligheid, dat is ook een kwestie van persvrijheid en democratie, aldus het INSI. (PD)

Scheef bekeken

"Week na week werd het [Antwerpse] stadhuis door Gazet van Antwerpen bestookt met verhalen en onthullingen over het reilen en zeilen in het politiekorps en de stadsambtenarij. [...] Met als gevolg dat zelfs de zegestatistieken over de tanende misdaadcijfers die Lamine veelvuldig lanceert het niet meer vermochten de paranoïde angst uit het stadhuis te verdrijven. De aanzwellende verhalenstroom in Gazet van Antwerpen eiste zijn tol.

Rik van Cauwelaert in Knack van 5 maart 2003

"De vraag is trouwens of politici nog een kans zullen krijgen [tot het opnemen van politieke verantwoordelijkheid] in een hetzerig persklimaat, waarin de zin voor verhoudingen compleet zoek is en waarin men dit geval van duidelijke normvervaging over een paar tienduizenden franken blijkbaar nog veel erger vindt dan de tientallen miljoenen die destijds omgingen in de Augusta-, milieuboxen- of obussenaffaires."

Yves Desmet in De Morgen van 13 maart 2003 over dezelfde Antwerpse politieke crisis

"Een oligopolie is, net zoals een monopolie, een gevaar voor het vrije woord. De combinatie van twee mediabedrijven in Vlaanderen die een heel dominante marktpositie bekleden, dat is bijzonder ongezond. Zelfs als die bedrijven voor hun diverse media verschillende hoofdredacteurs en redacties hebben, blijkt uit de praktijk dat de redactionele onafhankelijkheid er met de dag minder wordt. Machtposities in de mediasector leiden tot de overmoed om de redactionele autonomie op de helling te plaatsen."

Carl Decaluwé, Vlaams volksvertegenwoordiger en woordvoerder inzake media voor de CD&V, in De Standaard van 5 maart 2003

"Ik vind ook dat de VRT te gemakkelijk en te snel wil scoren, vaak ten koste van de politiek. Journalisten mogen hard en kritisch zijn, maar te vaak verengen ze onderwerpen tot het incidentele, waardoor de boodschap verloren gaat. En de VRT moet niet meegaan in de evolutie waarbij mensen die het nieuws brengen, ook de vedette zijn. Een commerciële omroep heeft de vrijheid om 'Polspoel en Desmet' te brengen. Voor de VRT ligt dat anders. 'Bracke en Crabbé' en 'Zinzen' zijn een symptoom van het feit dat niet de inhoud of de gasten belangrijk zijn, maar de gastheer."

Jos Stassen (Agalev), voorzitter van de Mediacommissie in het Vlaams Parlement, in de Financieel-Economische Tijd van 8 maart 2003

"Kunnen de media nog kritisch berichten over de eventuele oorlog in Irak? Om daarop te antwoorden, is het belangrijk te zien aan wie ze toebehooren. Er is een steeds grotere verstrengeling tussen economie, politiek en de media. Die laatste zijn schatplichtig aan hun broodheren. Journalisten willen misschien wel objectief zijn, maar in hoeverre kunnen ze dat? Het is opvallend in welke mate ze het standpunt van hun eigen regering volgen. De Belgische pers kan het zich permitteren een kritisch geluid te laten horen, omdat ze zich kan verschuilen achter de rug van minister van Buitenlandse Zaken Louis Michel, het boegbeeld van het verzet. In de VS ligt dat een stuk moeilijker."

Historica Anne Morelli (ULB), auteur van het boek 'Principes élémentaires de propagande de guerre' (Labor, 2001), in de Financieel-Economische Tijd van 1 maart 2003

"De onafhankelijkheid neemt zienderogen af. Vroeger moesten we zelf op stap met een cameraploeg, nu leveren de filmaatschappijen de beelden van het gesprek. Dat is makkelijk en goedkoop, maar in ruil daarvoor eisen die Amerikaanse 'majors' wel controle op je vragen."

Afscheidnemdend filmrecensent Roel Van Bambost in De Standaard van 8 maart 2003

"Ik ben boos geboren en ik zal boos sterven. Zo vind ik trouwens ook dat recensenten zouden moeten functioneren. Niet bevestigend maar ontkenkend, of tenminste toch bevragend. Permanent en continu."

Voormalig theaterrecensent (momenteel pensionuitbater in het Zuid-Franse Mauzac) Wim Van Gansbeke in De Morgen van 1 maart 2003

"Alle partijen doen dat (informatie lekken, nvdr.), parket én advocaten. En ik heb het gevoel dat het nu nog maar gebeurt dan vroeger; toen gebeurde het voorval op basis van persoonlijk vertrouwen. Nu gebeurt het in het kader van tactische spelletjes. Kijk naar wat er allemaal gebeurt in het Dutroux-onderzoek. Dat heb ik vroeger niet meegemaakt. Men kiest echt partij als journalist."

Voormalig gerechtverslaggever Paul Geerts in De Juristenkrant van 26 februari 2003

VTM en de hormonenboeren: journalistiek aan banden ?

Herman Croux
Advocaat

'Is journalistiek wel nog mogelijk?' Dat vroegen enkele kenners zich af nadat de rechtbank van Brussel de VMMA veroordeelde tot een schadevergoeding van 10.000 EUR voor onzorgvuldige berichtgeving op televisiezender VTM. De aanleiding was een undercoveritem over hormonenhandel. Maar ook al is het vonnis aan de strenge kant, dodelijk voor de gerechtsjournalistiek is het daarom nog niet.

Waarover gaat het? Op 3 en 4 februari 2000 brachten de VTM televisiejournals een item dat gebaseerd was op beeldmateriaal van TF1. De beelden waren gefilmd met een verborgen camera en toonden hoe een veeboer op de parking van een autowegrestaurant cash producten kocht en in zijn autokoffer zette. De betrokken veeboer werd in de uitzending onherkenbaar gemaakt. In het journal van 3 februari 2000 werd in de journalistieke commentaar gesuggereerd dat het verkochte product een verboden product was en in Frankrijk verkocht werd door 'Vlaamse hormonenboeren'.

De dag nadien werd het beeldmateriaal opnieuw gebruikt. De verkoper was inmiddels geïdentificeerd en werd ondervraagd door de rijkswacht. De commentaar luidde toen dat de verdachte "werkt voor een bedrijf dat banden heeft met hormonenhandel". En verder: "De verdachte werkt voor Food Dynamics. Het bedrijf verkoopt producten die de eetlust van het vee vermeerderen. Het bedrijf ontkent dat het iets met hormonenhandel te maken heeft."

Een heilige ?

In haar vonnis van 10 januari 2003 geeft de Brusselse rechtbank een kort maar volledig overzicht van de juridische principes aangaande journalistieke aansprakelijkheid. De journalistieke zorgvuldigheidsnorm wordt als volgt omschreven: "Een journalist dient zo volledig en objectief mogelijk informatie te verstrekken, en de grootste zorgvuldigheid [...], gematigdheid, onbaatzuchtigheid, voorzichtigheid en omzichtigheid aan de dag leggen." De genoemde 'zorgvuldigheidsvereiste' betreft met name "de controle van het waarheidsgehalte en van de juistheid van eventueel geuite beschuldigingen, van aangehaalde feiten of gegevens".

Zulke voorstellingswijze maakt van een journalist bijna een heilige. Journalistiek is wel een roeping, maar de rechtbank gebruikt te veel superlatieven, die overigens onmiddellijk genuanceerd worden door te stellen dat de aansprakelijkheid van de journalist slecht in gedrang komt wanneer hij niet gehandeld heeft als een normaal zorgvuldige journalist. Eerder dan contraintes als grootste zorgvuldigheid en omzichtigheid (die elk handelen of schrijven onmogelijk zouden maken), is dan ook de eis van een normale zorgvuldigheid en omzichtigheid gepast.

Die principes moeten natuurlijk toegepast worden. De rechtbank merkt op dat het beweerd verboden karakter van de producten "in de schijnwerpers geplaatst wordt" door een zinsnede als "de Belgische hormonenboer jaagt op het product en de leveranciers". Ook verder in het item wordt melding gemaakt van een "Vlaamse hormonenboer" in een context van "verboden hormonen". In de eerste nieuwsuitzending werd de naam van het bedrijf niet vermeld, maar dat gebeurde wel in de tweede nieuwsuitzending de dag nadien, met hetzelfde beeldmateriaal. De toevoeging dat het bedrijf ontkent iets met hormonenhandel te maken heeft, wijst er volgens de rechtbank overigens bijkomend op dat de term hormonen telkens in de zin van verboden producten is gebruikt.

Undercover

Het vonnis stelt dat de journalist, in plaats van op de laboratoriumanalyse van de producten te wachten, zo vlug mogelijk de beelden van de pseudo aankoop door een undercover veeboer aan het publiek wou laten zien. Daar werd dan bij gemeld dat dankzij deze beelden die op het nieuws werden getoond, er een onderzoek werd opgestart. De rechtbank oordeelt dat deze verslaggeving niet onpartijdig en objectief was. Ook al was nog niets geweten over de analyse van het product, de verslaggeving liet duidelijk uitschijnen dat het bedrijf in kwestie handel voert in verboden producten.

In een bijdrage in de Juristenkrant van 12 februari 2003 merkte mediaspecialist en professor Dirk Voorhoof op dat dit wel heel erg strenge vonnis de journalistieke gerechtsverslaggeving opvallend inperkt. Zelfs het correcte bericht dat tegen een bedrijf een gerechtelijk onderzoek loopt, riskeert als onrechtmatig te worden beschouwd.

Het vonnis van 10 januari 2003 is inderdaad streng, in die zin dat er een behoorlijk hoge schadevergoeding wordt opgelegd. De evaluatie van Dirk Voorhoof dat hiermee de journalistieke praktijk te verregaand aan banden wordt gelegd, kan echter genuanceerd worden. De rechtbank stoorde er zich niet zozeer aan dat er berichtgeving was over een bedrijf dat later onschuldig bleek te zijn, maar had het wel moeilijk met de wijze waarop werd bericht. De berichtgeving was al te onevenwichtig en al te zeer gedreven door de jacht op een scoop.

Betekent dit nu dat men als het ware een laboratoriumanalyse moet afwachten vooraleer men tot berichtgeving kan overgaan? Ons inziens is en blijft dit soort berichtgeving natuurlijk mogelijk, alleen dient zij niet disproportioneel in één richting te gaan. Een scoop heeft, met andere woorden, zijn prijs.

Vademecum zelfstandigen (2)

Dit is het tweede deel in een reeks van vier afleveringen over de beroepssituatie van de zelfstandige journalist. Dit keer aandacht voor zonder twijfel het meest penibele element: de vergoeding. Want om het zacht uit te drukken: als gemiddelde freelancer kan je niet onmiddellijk aan sparen denken. Wel integendeel: de gevallen waarin de rekeningen dieprood kleuren, zijn legio.

Pol Deltour – Luc Vanheerentals

1. Starten als freelancer
2. Opdracht en betaling
3. Sociaal statuut
4. Belastingen, venootschappen

De journalist-aannemer

Ook al beschikken zelfstandige journalisten niet over een arbeidsovereenkomst zoals hun loontrekkende collega's, toch zijn ook zij met het mediahuis waarvoor ze werken verbonden via een contract. Dat luistert naar de naam 'aannemingscontract'. De wettelijke regels inzake 'aanneming' bepalen dus ook het doen en laten van de zelfstandige journalist en diens opdrachtgever.

Vanaf wanneer is er een 'aannemingscontract' tussen een mediahuis en een journalist ?

Dat is van zodra er sprake is van een aanbod enerzijds en de aanvaarding daarvan anderzijds. Een journalist biedt een stuk aan en de betrokken uitgeverij aanvaardt dit voor publicatie. Of een hoofdredacteur vraagt een opdracht te vervullen, en de journalist engageert zich hiertoe. Elke wils-overeenstemming ter zake houdt het bestaan in van een aannemingscontract.

Een aannemingsovereenkomst kan betrekking hebben op een eenmalige prestatie, maar even goed kan ze vorm geven aan een meer duurzame samenwerking. De overeenkomst kan dan een bepaalde of zelfs een onbepaalde duurtijd hebben, al dan niet gekoppeld aan een opzeggingstermijn en/of opzeggingsvergoeding. Opgelet: deze duurzame samenwerking mag niet leiden tot een gezagsrelatie waarin er sprake is van ondergeschiktheid en de opdrachtgever ook de modaliteiten van uitvoering gaat dicteren. In dat geval spreken de RSZ en de arbeidsrechtbanken van 'schijnzelfstandigheid' (zie aflevering 1).

Moet de overeenkomst op papier staan ?

Neen. Traditioneel worden opdrachten aan freelance journalisten maar weinig geformaliseerd. Dat doet evenwel geen afbreuk aan de rechtsgeldigheid van de overeenkomst. Het enige probleem bij mondelinge contracten is dat het niet altijd evident zal zijn om achteraf te bewijzen wat er juist afgesproken werd.

Als zelfstandig journalist heb je vaak dus wel belang bij een document, waarin duidelijk wordt afgesproken wat er van je verwacht wordt en welke vergoeding daartegenover staat. Ook andere elementen kunnen aan bod komen, bijvoorbeeld de eindredactionele behandeling van je werk.

Sinds enige tijd leggen de Vlaamse mediahuizen zelf bijna systematisch papieren contracten voor aan hun zelfstandige medewerkers. Dat doen ze

- moeten ze doen - om zich de auteursrechten van de betrokken journalisten toe te eigen (zie verder).

Wie bepaalt de inhoud van de overeenkomst ?

In principe, volgens de klassieke liberale filosofie achter ons Burgerlijk Wetboek, zijn dat beide partijen samen. Toch maken we ons maar best niet te veel illusies. In de mediasector is het doorgaans de opdrachtgever die de modaliteiten van de samenwerking decreeteert. Dit verklaart ondermeer de tergend lage vergoedingen die voor freelance journalistiek worden betaald (zie verder).

Wanneer heeft de zelfstandige recht op vergoeding ?

Twee mogelijkheden.

Kreeg de zelfstandige een opdracht en werd die goed uitgevoerd, dan is dat werk te betalen. Niet doorslaggevend is of het artikel of het beeldmateriaal ook daadwerkelijk werd gebruikt: het zal je maar overkomen dat je bijdrage louter door plaatsgebrek geen plaats kreeg in de krant of in het radio-journaal. De opdrachtgever zou je je vergoeding wel kunnen onthouden wanneer je werk niet voldoet: qua inhoud, misschien respecteerde je de deadline niet... Bij conflicten hierover nemen de rechtbanken 'een normaal zorgvuldig journalist' als referentie.

Mogelijkheid twee: je stapt op eigen initiatief met een werkstuk naar een hoofdredactie of uitgever. Maken die er ook gebruik van, dan is het evident dat er een vergoeding volgt.

Mag een eindredacteur je tekst zomaar aanpassen ?

Niemand betwist dat een hoofd- of eindredacteur ergens het recht moet hebben om je bijdrage op maat te snijden of ze grammaticaal te verbeteren. Meer dan eens gebeurt het evenwel dat er zodanig aan je tekst of beeld gesleuteld wordt dat de benadering of toon heel anders wordt.

Dring daarom maximaal aan op overleg rond tekstaanpassingen, titels, illustratiemateriaal. Dit ligt trouwens in de lijn van de wetgeving op de auteursrechten. Waarbij komt dat wanneer er iets misloopt de journalist ingevolge het regime van de getrapte aansprakelijkheid de eerste is die klachten en schadeclaims zal moeten torsen.

(Met dank aan Wim Goossens, die pas doctoreerde op een werkstuk over de 'aanneming van werk'.)

Vademecum zelfstandigen (2)

(Hoeveel) verdient dat hier ?

De vergoedingen die zelfstandige journalisten krijgen liggen zeer ver uiteen. Bepalende factoren zijn de (reputatie, leeftijd van de) journalist, het mediahuis, de aard van het werk. Eén constante nochtans: van freelance journalistiek wordt niemand rijk.

Voor redacteuren zijn tarieven bekend gaande van 3 eurocent per letter, 7 eurocent per woord, 0,7 euro per zin, 49,5 euro per uur, tot 125 euro per gepubliceerde bladzijde... In de gespecialiseerde pers liggen de tarieven doorgaans hoger dan voor algemene berichtgeving. Her en der zijn er bovendien nog vaste vergoedingen voorzien voor bijvoorbeeld nieuwsgaring of het zich beschikbaar houden voor opdrachten.

Tarieven voor foto's kunnen schommelen tussen 29 tot 75 euro per opdracht. Hier valt een groot verschil tussen regionale en natio-

nale berichtgeving te noteren. Cameramannen worden per opdracht betaald, een realistisch voorbeeld is 285 euro voor een dagopdracht. Bij fotografen en cameramannen worden deze vergoedingen ook verondersteld de zware investeringen in materiaal te dekken...

Naast het eigenlijke honorarium valt er aanspraak te maken op een vergoeding voor de gemaakte onkosten. Ook hier is de praktijk zeer uiteenlopend. In bepaalde bedrijven zijn deze gewoonweg in de vergoeding begrepen. In andere aannemingsovereenkomsten staan ze expliciet opgesomd. Soms valt de onkostenvergoeding simpelweg samen met een kilometervergoeding. Maar er kan ook sprake zijn van maandelijks forfaitaire bedragen voor telefonie en verplaatsingskosten.

Beschamend laag

De Vlaamse mediahuizen zijn in hun collectieve afspraken met de (zelfstandige) journalisten nooit verder willen gaan dan een beschamend laag minimumbarema, dat (geïndexeerd voor 2002) neerkomt op

- Voor redacteuren: 0,87 € (35 BEF) per regel van 60 tekens
- Voor fotografen: per zwart-wit reproductie
 - 19.71 € (795 BEF) voor dagbladen met een oplage van minder dan 50.000 ex.
 - 20.70 € (835 BEF) voor dagbladen van 50.000 tot 100.000 ex.
 - 21.94 € (885 BEF) voor dagbladen van 100.000 tot 200.000 ex.
 - 22.93 € (925 BEF) voor dagbladen met een oplage van meer dan 200.000 ex.

Die barema's zijn overigens gekaderd in een nationale CAO die de AVBB en de BVDU (Dagbladuitgevers) in 1987 afsloten maar die intussen door de werkgevers wel is opgezegd.

Los hiervan heeft de AVBB eigen richttarieven op papier gezet voor schrijvende journalisten (zie tabel), waarbij beklemtoond moet worden dat het om minima gaat. De vergoeding is berekend per regel van 60 tekens, waarbij ook de aard van het werkstuk en de oplage bepalende factoren zijn.

OPLAGE	Minder dan 50.000	Van 50.000 tot 100.000	Van 100.000 tot 200.000	Meer dan 200.000
Verslag conferenties, van gemeenteraden, processen	0.96 €	1.14 €	1.35 €	1.50 €
Commentaarstuk,	1.37 €	1.68 €	1.99 €	2.18 €
Reportages, interviews	1.50 €	1.84 €	2.18 €	2.38 €

Nog melden dat ook de auteursmaatschappij SOFAM eigen tarieven hanteert, maar dan voor beeldmateriaal. Weliswaar hebben ook deze barema's weinig of geen bindende kracht voor de mediahuizen. Zie www.sofam.be.

Over de betalingstermijn

Binnen welke termijn moet je voor je werk worden betaald? Ook hier is verscheidenheid troef. In de praktijk volgt in de meeste gevallen betaling binnen de maand na publicatie of insturen van de factuur. Maar klachten over het uitblijven van betalingen gedurende twee of nog meer maanden zijn spijtig genoeg legio.

Wettelijk gezien is de vergoeding opeisbaar vanaf het ogenblik dat het stuk geleverd is. Als hierover in de overeenkomst niets bepaald is kan men in de factuur zelf een termijn bepalen. In andere sectoren geldt als regel een betalingstermijn van 1 maand.

Vademecum zelfstandigen (2)

Naar een vergoeding van 30 Euro per uur

Uit een enquête van de Gentse universiteit in 2000, is duidelijk gebleken dat de verloning en de arbeidssituatie de absolute knelpunten zijn in het statuut van de freelancers bij de Vlaamse dagbladen. 70 procent van hen moet het rooien met minder dan 1.500 Euro per maand. Zelfstandigen kloppen tegelijk echter meer en onregelmatiger uren dan loontrekkenden.

De Werkgroep Zelfstandigen van de WJ ijvert daarom voor een merkbaar betere vergoeding. Twee jaar geleden ondertekenden 150 journalisten een manifest waarin sprake is van een betaling van

minstens 30 Euro per gepresteerd uur, een bedrag dat te verhogen is tot 50 Euro a rato van de anciënniteit.

Daarmee staan we nog altijd ver van de adviestarieven die onze Nederlandse vakgenoten hanteren voor freelance-werk. Het uitgangspunt boven de Moerdijk is dat een zelfstandige journalist bij een normale, met de CAO vergelijkbare, werkweek en met gemiddelde bedrijfskosten evenveel verdient als een met hem vergelijkbare journalist bij een dagblad. Het dagtarief is acht maal het uurtarief.

Freelance-adviestarieven 2003 van de NVJ

	Beginnende freelancers	Ervaren freelancers	Zeervaren freelancers
Per uur	46 €	60 €	79 €
Per dag	368 €	480 €	632 €

Het getrouwtrek rond de auteursrechten

De voorbije jaren hebben alle uitgevers hun zelfstandige medewerkers overeenkomsten voorgelegd waarin - in het beste geval tegen een lichte verhoging van de vergoeding - de volledige overdracht van de auteursrechten geëist werd. Dat heeft in het bijzonder te maken met de uitbouw door de Vlaamse mediabedrijven van de elektronische persknipselbank Mediargus. Diverse bedrijven ontwikkelden daarnaast nog andere multimedia-initiatieven. Door de overdracht van auteursrechten die ze bedingen, hoeven de werkgevers voor al dat hergebruik van het journalistieke product nauwelijks iets te betalen.

Al deze overeenkomsten worden door de mediabedrijven opgesteld en zijn te nemen of te laten. Ons zijn diverse gevallen bekend van zelfstandigen die aan de deur werden gezet omdat ze weigerden hun auteursrechten over te dragen. De enige uitzondering die soms wordt toegestaan, betreft een verkoop van de publicatie aan derden.

De auteurswet van 30 juni 1994 biedt auteurs van werken van 'letterkunde of kunst' zowel bepaalde vermogensrechten als morele rechten. De vermogensrechten geven de auteur de bevoegdheid zijn werk te exploiteren en daaruit inkomsten te verwerven. "Alleen de auteur van een werk van letterkunde of kunst heeft het recht om het op welke wijze of in welke vorm ook te reproduceren of te laten reproduceren", aldus artikel 1 van de auteurswet.

Daarnaast zijn er nog de morele rechten, die de auteur het recht geven het werk bekend te maken, het vaderschap ervan op te eisen en er de gepaste eerbied voor te vragen. Dit laatste maakt het mogelijk zich te verzetten tegen elke wijziging, misvorming of vermindering van het werk (zie elders).

Het komt erop neer dat een auteur voor elk hergebruik van zijn werk een vergoeding kan claimen. De wet legt terzake geen bedragen op. De wet maakt het echter ook mogelijk de vermogensrechten over te dragen. Voor elke exploitatiewijze moeten hierbij de vergoeding voor de auteur, de reikwijdte en de duur van de overdracht uitdrukkelijk worden bepaald. In het licht hiervan hebben nagenoeg alle uitgevers hun loontrekkende en zelfstandige journalisten de voorbije jaren een overeenkomst voorgelegd houdende volledige overdracht van hun (materiële) auteursrechten. Alleen een overdracht die slaat op nog onbekende exploitatievormen is nietig. En ook de morele rechten op het werk zijn niet overdraagbaar.

JAM & SOFAM

Zeker voor zelfstandige journalisten is er een alternatief. Heel wat redacteurs, fotografen en cameramannen maakten zich reeds lid van respectievelijk de JAM (schrijvende pers) en SOFAM (visuele kunsten). Aldus droegen zij het beheer van hun auteursrechten over aan deze auteursmaatschappijen. In geval van schending van de wet eisen JAM en SOFAM in naam van hun leden een schadevergoeding.

Overigens hebben JAM en SOFAM steeds begrip getoond voor het feit dat hergebruik via internet voor de uitgevers op dit moment nog onrendabel is. Daarom werden met bepaalde uitgevers collectieve overeenkomsten gesloten. Zo werd eind 1997 met Rossel (uitgever van ondermeer Le Soir) een conventie ondertekend waarbij een licentie gegeven werd voor het hergebruik op bepaalde dragers in ruil voor 37.000 Euro per jaar wanneer de omzet kleiner is of gelijk aan 250.000 Euro. Voor elk deel van de omzet hoger dan 250.000 Euro komt daar nog eens 10 procent bij.

Vademecum zelfstandigen (2)

Een businessplan

Met dank aan Marc Van Impe

Anders dan een journalist in vaste dienst staat een zelfstandig journalist overall alleen voor. Hij is zijn eigen reporter, eindredacteur en corrector. Vaak is hij ook zijn eigen documentalist, researcher en brainstormer. Daarnaast is hij vanzelfsprekend zijn eigen secretaris, boekhouder en niet zelden fiscaal en financieel adviseur. En tenslotte is hij parttime informaticus, telecommunicatiespecialist en beheerder van zijn auto(park). Dat diezelfde journalist ook nog zelf voor marketing en productverdeling moet zorgen hadden we al in gedachten gehouden.

In feite is elke freelance journalist een K.O. of Kleine Onderneming. De K.O. is een bedrijf met minder dan vijf werknemers, en kan ook voor journalisten dienen als instrument om zijn producten en/of ideeën te commercialiseren en te introduceren in het economisch proces. Dat economisch proces zijn de media. Uit recente studies is gebleken dat bij een bijna neerwaartse groei van de economie – en dat is wat we nu meemaken bij dag- en weekbladen – de KMO's en de K.O.'s optreden als 'behoeders van de economische activiteit en als scheppers van noodzakelijke werkgelegenheid'. De realiteit is dat de K.O. het makkelijkst te pluimen is en dus als eerste het slachtoffer wordt van oneigenlijke aftrekken, extra solidariteitsbelastingen en een minimale eigen sociale zekerheid.

Een businessplan, ook jaarplan of beleidsplan genoemd, is daarom een absolute must. Zo'n plan wordt opgebouwd in drie fasen:

1- Analyse. Is het verzamelen van gegevens en het analyseren ervan, waarbij u een zo volledig mogelijke scan vanuit alle gezichtspunten moet maken. In dit stadium past geen censuur op bijvoorbeeld informatie die op het eerste zicht niet relevant lijkt. Zo'n houding bevestigt enkel uw vooroordelen en vertekent uw beeld.

2- Beleidskeuze. Hier wordt de verzamelde informatie gewogen op

beleidsmatige relevantie. Uit de beschikbare informatie moet nu een keuze gemaakt worden. Van de breedte gaat de informatie via selectie naar versmalling in het planningsproces, naar de kern van de zaak.

3- Concretisering. Is de uitwerking van de gemaakte beleidskeuze in een activiteitenplan en geconcretiseerd in een aantal rubrieken. Na de flessenhals van de vorige fase verbreden en concretiseren we de informatiestroom.

Een businessplan heeft met andere woorden veel weg van een diablo of zandloper.

Analyse bestaat uit interne en externe analyse. U gaat hierbij te werk met een checklist. De interne analyse geeft een beeld van uw sterke en zwakte punten, de externe analyse van kansen en bedreigingen. In de vakliteratuur heet dat 'strengths and weaknesses' en 'opportunities and threats'. Samengetrokken wordt dat: SWOT-analyse.

Het gaat er dus om dat u een oordeel krijgt over uw situatie. Dat wil zeggen dat u eerst informatie zult moeten verkrijgen, een inventaris zult moeten maken en dat er dus een beschrijvend gedeelte aan uw analyse voorafgaat. U oordeelt dan over sterkte en zwakte, waarna uw conclusies aan bod komen.

Enthousiasme kan dodelijk zijn en de verleiding mee gesleurd te worden is groot. Dat kan er toe leiden dat u initiatieven gaat nemen die niet altijd kosteneffectief zijn. Een goed ondernemingsplan concentreert zich op wat u zelf aan kan en niet op wat anderen voor u kunnen doen. Een goed ondernemingsplan hoeft ook geen grote omvang te hebben. Een paar A4-kantjes volstaat. Het gaat hem om de essentie waarin duidelijk gemaakt wordt waarom u welke keuzen maakt en tot welke daden dit moet leiden.

Reken u niet rijk (of hoe bereken ik een realistisch uurtarief?)

Neen een goede rekenmachine en tel uit hoeveel uur u per dag wil werken. Een hulp: een doorsnee freelancer is al snel 8 uur per dag bezig. Hou daarbij rekening met de tijd voor research, kranten en bladen lezen, nuttig televisie kijken, informatieve gesprekken voeren, reistijden, kortom alles wat niet binnen het bestek van uw vrije tijd en familiaal leven valt.

Vermenigvuldig dit met het aantal dagen dat u per week werkt. Stel 5 dagen. U werkt dus 40 uur per week.

Reken nu het aantal dagen dat u per maand werkt. Stel 20. U werkt dus 800 uren per maand.

Reken om eerlijk te zijn op een totaal van een maand vakantie per jaar. U werkt dus 11 maand, dus 8.800 uren per jaar.

Trek daar nu een aantal snipperdagen af voor ziekte, familiale redenen. Trek verder forfaitair 12 dagen af voor maandelijks boekhou-

ding, belastingaangifte, bespreking met uw accountant.

U hebt nu het bruto aantal uren dat u met uw werk bezig bent.

Bepaal nu zelf hoeveel u per uur wil verdienen. Hanteer daarvoor een van de loonwijzers van het Internet of de CAO van journalisten, om het even.

Deel dat jaarbedrag door het aantal uren dat u effectief werkt.

U kent nu uw ideale bruto uurtarief.

Bereken hoeveel tijd u effectief aan een opdracht besteedt. Deel uw honorarium door dat aantal uren.

Vergelijk met uw droomtarief. Slik door. Maak een uitdraai en stap hiermee naar je opdrachtgever.

Als u nu nog zin hebt om freelancer te blijven, is het tijd om met een echt businessplan te beginnen. Ga anders elders solliciteren. Veel rekenplezier.

Journalisten en architecten oneens over auteursrecht Leuvense perronoverkapping

In Leuven heeft iedereen het erover, en dus plaatste het middenstandsmagazine 'Handelen' het maar op de cover van zijn nummer van november 2002: de perronoverkapping-in-aanbouw boven het Leuvense station.

Pol Deltour

Dat bleek echter zonder het betrokken architectenbureau Samyn & Partners gerekend. Via de auteursmaatschappij Sofam dienden de architecten een financiële claim in tegen het blad, wegens schending van de auteursrechten van de ontwerper. De Leuvense Persclub reageert verbolgen.

In een brief van 18 december 2002 aan 'Handelen' stelt Sofam dat "de reproductie gebeurde zonder voorafgaande toestemming van de auteur, zonder vermelding van zijn naam en zonder betaling van reproductierechten". De auteursmaatschappij kondigt aan met de oplage van het tijdschrift als basis, 'de gebruikelijke rechten' te zullen aanrekenen.

In een omstandige nota bijt de Leuvense Persclub kordaat van zich af. Het standpunt van Sofam is vooreerst juridisch al aanvechtbaar, zegt woordvoerder Luc Vanheerentals. "De wet laat immers de publicatie toe van de foto van een gebouw voor zover dit kadert in verslaggeving over actuele gebeurtenissen." In casu betrof de essentie van de reproductie niet het werk zelf, maar wel de nog volop aan gang zijnde opbouw van de perronoverkapping.

De Leuvense Persclub erkent wel dat "wanneer het verslag over actuele gebeurtenissen het werk zelf betreft, de naam van de auteur en de titel van het getoonde of aangehaalde werk moeten worden vermeld". 'Handelen' heeft dit niet gedaan. Toch wordt gepleit voor een soepele toepassing van de auteurswet. Vanheerentals: "Wat als er morgen een vereniging opstaat die de verdediging opneemt van alle geportretteerden, en die dezelfde

strikte interpretatie gaat hanteren als Sofam voor de architecten. Dan kunnen de media helemaal de boeken toedoen."

Eiffeltoren

De Leuvense Persclub waarschuwt voor 'Franse toestanden', waarbij iedereen die een foto van de Eiffeltoren-bij-nacht wil publiceren daarvoor eerst toelating moet vragen van de ontwerper van de verlichting.

Luc Vanheerentals: "Laten we de auteurswet gebruiken voor hetgeen ze in het leven geroepen werd: de auteur laten delen in de meerwaarde die gecreëerd wordt als zijn werk gecommercialiseerd wordt. Het is evident dat architect Samyn een deel moet krijgen van de winst wanneer zijn perronoverkapping als beeldje verkocht wordt of op postkaarten prijkt. Maar het kan onmogelijk de bedoeling van de wetgever zijn geweest dat Samyn geld kan vragen voor een foto die prijkt bij een gewoon magazine-artikel over zijn werk."

Sofam houdt vast aan vergoeding

De organisatie van 'visuele auteurs' Sofam laat zich niet te veel gelegen aan de kritiek van de Leuvense Persclub. Sofam erkent wel dat de foto van de perronoverkapping werd afgedrukt in het kader van een 'verslaggeving over actuele gebeurtenissen'. Niettemin "neemt dit niet weg dat de naam van de auteur-architect vermeld diende te worden bij de reproductie van zijn werk". Te meer omdat de journalist vrij uitvoerig melding maakte van allerlei andere gegevens omtrent de lopende werkzaamheden. Dat de werken nog volop aan de gang zijn, doet volgens Sofam overigens evenmin afbreuk aan de auteursrechten van architect Samyn. "De originaliteitsvereiste uit de auteurswet vereist geenszins een kunstzinnig karakter."

(PD)

P E R S B U R E A U

belga

zoekt

freelance journalisten (m/v)

voor algemeen en sportnieuws
in Vlaanderen en Wallonië

Je ligt wakker van nieuws?
Je volgt het nieuws elke seconde van de dag op de voet?
Interesse in een samenwerking met Belga?

Zeg snel waarom in een mail aan Sylvie Sanchez-Orta
op volgend adres: sos@belga.be
Alle mails worden vertrouwelijk behandeld.

'Scanner-proces' tegen Marc Goossens wordt burlesk vervolghverhaal

Jan Backx

De rechtszaak van het Dendermondse parket tegen zelfstandig feitdivers-verslaggever Marc Goossens is aan het uitgroeien tot een burlesk vervolghverhaal. Zoals bekend (zie onze vorige edities) wil het parket mordicus bewijzen dat Marc Goossens een verboden (maar tot dusver onvindbare !) scanner heeft gebruikt om aan zijn nieuwtjes te geraken. Daartoe werden de procesdebatten zelfs al heropend. Het openbaar ministerie kreeg plots immers een duwtje in de rug van een omstreden kroongetuige die blijkbaar wat graag 'crime reporter' Goossens mée aan de galg wil praten. Zowel wat die man op 25 februari kwam vertellen, als zijn precieze hoedanigheid, wil de verdediging alvorens te pleiten éérst grondig laten toetsen met enkele bijkomende vragen. Rechter Freddy Troch vindt dat niet meer dan billijk en wil dat de procureur zijn huiswerk zelf in die zin aanvult. De antwoorden komen op 29 april aan bod, op de dan al vierde zitting van dit 'monsterproces'.

Marc Goossens, recent ook verkozen als één van de 15 nieuwe bestuursleden van de VVJ, was oorspronkelijk ook in de tang genomen voor het loutere gebruiken van informatie die door politieagenten zou zijn gelekt. Maar dat zware punt uit de dagvaarding liet de procureur al op de eerste zitting vallen. Alle energie van de achtbare aanklager gaat nu naar de bewijsvoering dat Goossens heeft geluistervinkt met een scanner.

Zendamateur

Diverse verhoren en huiszoekingen leverden niets op. Tot de procureur uit totaal onverwachtse hoek steun kreeg: een vaste gerechtsklant kwam aanzetten met het verhaal dat hij Marc Goossens ooit in het Dendermondse Gerechtshof had zien rondrentelen met 'een oortje'. Plots - bij het vernemen van een interessant bericht ? - zou Goossens toen een zender-scanner van het merk Uniden hebben opgediept. De kroongetuige profileerde zich als een onwankelbaar deskundige: als zendamateur wist hij toch wel waarover hij sprak, zeker...

De procureur bracht het getuigenis eind februari naar voren, na de heropening van de debatten. Maar Marc Goossens' advocaat, Jef Vermassen, counterde met de opmerking dat het Belgisch Instituut voor Post- en Telecommunicatie (BIPT) de kroongetuige blijkbaar nooit heeft geregistreerd als zendamateur. De criteria daartoe zijn overigens uiterst rigide. De verdediging wil over een paar cruciale punten absolute opheldering. Volgens haar heeft Uniden nooit zender-scanners gemaakt. Dat moet bij de fabrikant worden nagetrokken. En voorts moet worden gecontroleerd in hoever de kroongetuige nog wel over zijn burgerrechten beschikt om rechtsgeldig te kunnen worden gehoord in een strafproces. Confrater Marc Goossens wachten minstens nog twee zittingen: één voor het pleidooi van zijn advocaat en één om de uitspraak te aanhoren.

Het Vlaams Blok in de Vlaamse media: (g)een partij als een ander ?

De crisis in Antwerpen maakt het weer helemaal accuut: hoe verhouden we ons als journalisten tegenover extremistische partijen en groeperingen zoals het Vlaams Blok ?

Binnenkort verschijnt van de Vakgroep Communicatiewetenschappen van de Universiteit Gent een reader rond de thema's 'Nieuws, democratie en burgerschap'. In een van de bijdragen gaan de academici Dirk Voorhoof en Jan Debackere op zoek naar de specifieke verhouding tussen pers en racisme, discriminatie en extreemrechts. In dat kader legden ze alle thesissen naast elkaar die ooit zijn gemaakt over de opstelling van de Vlaamse nieuwsmedia ten overstaan van het Vlaams Blok. Hieronder volgt, bij wijze van voorpublicatie, hun conclusie.

"Een algemene conclusie trekken op basis van deze onderzoeken is moeilijk. De analyse van de berichtgeving in de kranten laat zien dat het Vlaams Blok als partij in ieder geval niet gediscrimineerd wordt. De aandacht is ongeveer gelijklopend met de behaalde verkiezingscore. Vlaams Blok-politici komen wel veel minder aan bod, maar dat geldt ook voor andere oppositiepartijen. Ook hun politici wor-

den minder bij naam genoemd en aan het woord gelaten. De Morgen heeft het meest aandacht voor het Vlaams Blok, maar is wel erg kritisch voor het Blok: de krant kiest voor de confrontatiestrategie en gaat resoluut in de aanval. De Standaard laat in zijn berichtgeving ook duidelijk merken dat ze het Vlaams Blok geen traditionele partij vindt. De krant besteedt wel iets minder aandacht aan deze partij maar staat nog iets kritischer tegenover het Vlaams Blok dan De Morgen. Het Laatste Nieuws daarentegen is minder kritisch voor het Blok en lijkt de partij als een 'normale' partij te behandelen. De meest positieve stemmen over het Blok vind je in deze krant. Over de andere kranten is er maar één onderzoek beschikbaar. Opvallend daar was wel dat Gazet van Antwerpen in 1990 veel artikels had over het Blok, artikels waaruit bovendien enige sympathie voor deze extreemrechtse partij bleek.

Ook in beide televisiejournals komt het Vlaams Blok als partij in verhouding tot electorale score aan bod. Alleen krijgen de Blok-politici maar zelden een forum. Vraag is of dit echter een bewuste strategie is, want dit geldt eveneens voor politici van Agalev en VU/ID. De verschillen tussen VTM en TV1 waren minimaal."

Huiszoeking bij Luxemburgse journalist en advocaat veroordeeld als inbreuk op bronnengeheim

In een arrest van 25 februari 2003 is het Europese Hof voor de Rechten van de Mens van oordeel dat de Luxemburgse gerechtelijke autoriteiten de vrijheid van meningsuiting van een journalist hebben miskend door een huiszoeking uit te voeren bij hemzelf en bij zijn advocaat. Een 'Belgisch' arrest in dezelfde zin lijkt in de maak.

Dirk Voorhoof
Universiteit Gent

Aanleiding tot de Luxemburgse zaak was de klacht van een Luxemburgs minister tegen Robert Roemen, een journalist van de krant *Lëtzebuurger Journal*. Roemen had een artikel gepubliceerd waarin melding werd gemaakt van een fiscale boete die de minister had moeten betalen wegens belastingontduiking. Het artikel steunde op een vanuit het Ministerie van Financiën gelekt document. De fiscale fraude werd beschamend genoemd, net terwijl de betrokkene geacht werd het goede voorbeeld te geven. De minister diende hierop klacht in wegens schending van het beroepsgeheim en wegens het gebruik van verduisterde documenten.

Een strafonderzoek werd gestart en korte tijd later gaf de onderzoeksrechter bevel tot een huiszoeking bij Roemen en bij zijn advocaat Anne-Marie Schmit. Het protest van beiden, met verwijzing naar het journalistiek bronnengeheim, haalde niets uit.

Roemen werd enige tijd later ook in beschuldiging gesteld wegens heling van gestolen documenten, maar deze zaak leidde uiteindelijk tot een buitenvervolginstelling. De civiele vordering wegens lasterlijke aantijgingen werd korte tijd daarna eveneens afgewezen, met als motivering dat Roemen binnen de grenzen was gebleven van de persvrijheid.

Ondertussen was wel ook de fiscale boete van de minister voor vermeende BTW-ontduiking door de rechtbank ingetrokken, omdat de feiten niet bewezen waren.

Bijzonder bedreigend

Roemen liet het hier niet bij en diende klacht in bij het Europees Mensenrechtenhof voor schending van het journalistiek bronnengeheim. Tegelijk diende ook Schmit een klacht in wegens schending van het vertrouwelijk karakter van de communicaties tussen advocaat en cliënt. In Straatsburg verweerde Luxemburg zich door te stellen dat de journalist, in tegenstelling tot bij de Goodwin-zaak, niet verplicht is geworden om voor de rechter te getuigen. De huiszoeking kaderde in een strafonderzoek en de journalist werd ook zelf verdacht van het plegen van een misdrijf. Bovendien werd tijdens de huiszoekingen slechts één document in beslag genomen, hetgeen men moeilijk kon beschouwen als het hinderen van de journalistieke vrijheid. Ook de huiszoeking bij de advocate zou vol-

gens het boekje zijn verlopen, aangezien de onderzoeksrechter, een substituut van het parket én de stafhouder aanwezig waren.

Het Europees Hof veegt de argumenten van de Luxemburgse autoriteiten echter kordaat van tafel. Het Hof verwijst naar zijn eerdere rechtspraak waarin is benadrukt dat "la protection des sources journalistiques est l'une des pierres angulaires de la liberté de la presse". Vervolgens beklemtoont het Hof dat een huiszoeking in de redactielokalen of bij een journalist thuis, ongeacht of nu wel of niet documenten in beslag worden genomen, als een bijzonder bedreigende maatregel moet worden beschouwd voor het journalistiek bronnengeheim.

De rechters houden daarbij ook rekening met het feit dat het artikel van Roemen duidelijk verband hield met een politiek-maatschappelijk belangrijk onderwerp. Bovendien beschikte de Luxemburgse overheid ook nog over andere middelen dan een huiszoeking, om te proberen de identiteit te achterhalen van de ambtenaar die het document had gelekt.

België

Ook de klacht van Schmit wordt gehonoreerd. Volgens het Hof vallen

de briefwisseling en de communicatie tussen een advocaat en diens cliënt onder de bescherming van de privacy. Overigens was de huiszoeking bij Schmit er in essentie op gericht om een journalistieke bron op het spoor te komen, via de advocaat als tussenpersoon. Daarom beschouwt het Hof de huiszoeking bij de advocate zowel als een inbreuk op de privacy als op de vrijheid van expressie en informatie. Als billijke genoegdoening en kostenvergoeding moet de Luxemburgse staat iets meer dan 15.000 EUR betalen aan Roemen. Schmit krijgt een morele schadevergoeding toegewezen van 4.000 EUR.

Het is nu uitkijken naar het arrest van het Hof in de zaak Martine Ernst e.a. tegen België. Die draait rond enkele huiszoekingen bij Belgische journalisten in 1995, in het kader van de berichtgeving over het onderzoek naar de moord op PS-politicus André Cools.

E.H.R.M. 25 februari 2003, Roemen en Schmit t. Luxemburg, <http://www.echr.coe.int>.

Nieuws van de verenigingen

De **Grote Journalistenenquête** die de universiteit van Gent eind vorig jaar heeft uitgevoerd in nauwe samenwerking met de VJ (De Journalist van november 2002), heeft een onverwacht grote respons opgeleverd. Waarvoor onze dank. Liefst 1.024 beroepsjournalisten en stagiairs vulden de vragenlijst in, dat is een goede 45 procent van het totaal aantal aangeschrevenen. 851 journalisten antwoordden via de post, 173 reageerden per e-mail. Onderzoekers Mieke De Clercq en Steve Paulussen gewagen van 'een groot succes'. In De Journalist van komende maand mei brengen de Gentse vorsers verslag uit van de onderzoeksresultaten.

•••

Alle beroepsjournalisten en stagiairs krijgen binnenkort een CD-rom van Vlaams minister Mieke Vogels in de bus. Geen verkiezingspropaganda, wel een **databank van allochtone deskundigen en aanspreekpunten** uit de meest verschillende sectoren van de maatschappij. Het kabinet van Vogels werkte het project uit in samenwerking met het Forum van Etnisch-Culturele Minderheden, en streeft daarmee naar een grotere zichtbaarheid van de allochtone medeburgers in de media. De databank ligt in het verlengde van de Inventaris Media Et Migranten die de AVBB in 1994 samen met het Centrum voor Kansengelijkheid en Racismebestrijding publiceerde.

•••

Dringende suggestie voor alle journalisten die nog niet verzekerd zijn voor beroepsfouten en rechtbijstand: wie lid is van de VJ, kan nog steeds intekenen op onze uiterst performante **groepsverzekering voor beroepsaansprakelijkheid**. De jaarlijkse premie bedraagt

52,22 euro, over te schrijven op rekening nr. 068-0728070-15. Voor info, intekenformulier en stortingsbiljet kan u terecht op het VJ-secretariaat, tel. 02/235.22.70 - fax 02/235.22.72 - e-mail avbb@journalist.be.

•••

De IFJ - Internationale Federatie van Journalisten - heeft een **Reporters' Handbook voor Safe Journalism** gepubliceerd, voorlopig alleen nog on line, binnenkort ook op papier. Het gaat om een 135 pagina's tellend standaardwerk voor alle journalisten en mediawerkers die in risico-

zones moeten werken. Hoe gevaren inschatten en ermee omgaan, welke voorbereidingen tref je als oorlogsjournalist, wat te doen als het toch misloopt? Consulteer van meet af aan www.ifj.org. Voor de papieren editie kan u over luttele tijd op het VJ-secretariaat terecht.

•••

Is er een leven na de dood voor de VJ-leden uit de provincies West- en Oost-Vlaanderen? Wie van hen is bereid om de **afdeling Vlaanderen van de VJ** opnieuw uit de grond te stampen? Sinds kort vertegenwoordigt Marc Goossens de twee provincies in de Raad van Bestuur van de VJ. Een van zijn actiepunten is het heropstarten van de werking van de afdeling. Wie zich met hem geroepen voelt, kan dit laten weten op marc.goossens.persbureau@skynet.be. Bij de minste reactie beginnen we eraan.

VRT verdedigt redactionele vrijheid voor Raad van State

De uitspraak van VRT-presentator Chris Dusauchoit dat hij niet zwaar tilde aan de moord op de Nederlandse politicus Pim Fortuyn, krijgt een staartje bij de Raad van State. Meteen na afloop van de uitzending in het Radio 1-programma Cafe Terminus, vlak voor de jaarwisseling, stapte CD&V-parlementslid Ludwig Caluwé naar de Vlaamse Kijk- en Luisterraad (VKLR). Dat orgaan waakt erover of programma's niet schadelijk zijn voor de ontwikkeling van minderjarigen. Op 4 februari besliste de VKLR dat de uitlating van Dusauchoit wel degelijk van aard was om de geestelijke of zedelijke ontwikkeling aan te tasten.

De VKLR legde de VRT een sanctie op. De omroep moest de uitspraak in het radiojournaal opnemen, en wel zo dicht mogelijk bij het tijdstip van uitzending van het gewraakte programma. Dat kwam erop neer dat de VRT van de beslissing een item moest maken in het radiojournaal van 12 of 13 uur.

De VRT kwam maar deels tegemoet aan de beslissing van de VKLR. Ze las de uitspraak op maandag 24 januari wel voor, maar net voor het reclameblok dat het nieuws van 13 uur vooraf gaat. Volgens VRT-woordvoerder Peter Goyvaerts werd de beslissing bewust niet in het radiojournaal voorgelezen. Niet alleen had hoofdredacteur Jos Bouveroux laten weten dat hij niet wenste op te draaien voor een fout die niet in het radiojournaal gemaakt werd, bovendien wenste de VRT aldus de redactionele onafhankelijkheid van de radionieuwsdienst te vrijwaren. "We willen geen precedent schep- pen en stellen ons ernstige vragen bij het feit of de VKLR onze nieuwsdienst een journaalonderwerp mag opleggen. De redactie moet ten allen tijde zelf kunnen beslissen welke feiten nieuws- waarde hebben en welke niet. Het redactiestatuut bepaalt dat ook de directie hierin niet kan tussenkomen. Bijgevolg hebben wij de zaak aanhangig gemaakt bij de Raad van State." (KV)

Raad van de journalistiek

Raad voor de Journalistiek stilaan op kruissnelheid

Uitspraken zijn er nog niet, maar daarom heeft de Raad voor de Journalistiek sinds zijn start op 2 december 2002 niet stilgezeten. De nieuwe manier van werken brengt nu eenmaal mee dat er, na ontvangst van een klacht, eerst naar een minnelijke oplossing wordt gezocht. Pas als dat niet lukt, onderzoekt de Raad de betwisting en komt het tot een uitspraak. De eerste klachten die bij het secretariaat zijn ingediend, zijn ondertussen in dat stadium beland.

Flip Voets
Ombudsman Raad voor de Journalistiek

Vragen

Zoals ondertussen voldoende bekend, staat de Raad in de eerste plaats ten dienste van het publiek via het beantwoorden van vragen. Afgezien van een aantal telefoontjes, die konden worden afgehandeld met inlichtingen over onze werking of met doorverwijzing naar instanties zoals de VJ of de Erkenningscommissie, kwamen er de afgelopen drie maanden een vijftientig inhoudelijke vragen toe bij de Raad. Ze hadden betrekking op de meest uiteenlopende aspecten van de journalistiek, zoals de omgang met de privacy, de regeling van het recht van antwoord of de auteursrechten.

Eén vraag is door meerdere mensen gesteld: hoe moet je als lezer reageren op berichtgeving waarmee je het niet eens bent? Vanuit onze Raad is dan telkens voorgesteld om een lezersbrief te sturen, want blijkbaar is zoiets voor sommigen niet evident. Het is natuurlijk prettig om dan achteraf vast te stellen dat de lezersbrief meestal ook opgenomen is, wat eigenlijk maar normaal zou moeten zijn (zie ook kaderstukje hiernaast).

Een andere vraag kwam van een journalist, die na een incident meer duidelijkheid wil over de embargoregeling. Aanvaringen rond embargo's zijn niet uit de lucht - getuige het grote aantal zaken over embargo waarover de voormalige Raad voor Deontologie zich al heeft moeten uitspreken. Onze Raad heeft daarom een werkgroep opgericht die daarover afspraken op papier moet zetten en er de nodige ruchtbaarheid aan moet geven. Daar komen we dus zeker nog op terug.

Klachten

Klachtenbehandeling is een andere opdracht van de Raad. Tot nu toe zijn er op het secretariaat een tiental klachten binnengelopen: drie in 2002, de overige sinds begin januari. Van de drie klachten die

vorig jaar zijn ingediend, zijn er ondertussen twee na bemiddeling afgehandeld. Ook voor enkele klachten die dit jaar zijn binnengekomen zit een minnelijke regeling er waarschijnlijk in. Een regeling kan bijvoorbeeld bestaan in een spontane rechtzetting, of een brief met excuses als er echt iets misgelopen is. Van belang is dat de twee partijen - de klager en de betrokken journalist of het medium - bereid zijn om het geschil op die manier bij te leggen.

Een voorbeeld om dat te illustreren. Een man had vernomen dat over hem een tv-programma zou worden gemaakt, en had zelfs aan de voorbereiding ervan meegewerkt. Hij vreesde echter dat allerlei onnodige informatie over zijn privé-leven zou worden bekendgemaakt. Telefonisch en schriftelijk contact met de programmaverantwoordelijke heeft er mee toe geleid dat het oorspronkelijke scenario werd bijgesteld, zodat identificatie moeilijker werd. De klager heeft ons achteraf laten weten dat hij zich daarin kon vinden, hij heeft zijn klacht ingetrokken en is ook teruggekomen van zijn oorspronkelijk voornemen om de rechtbank in te schakelen. Censuur? Zeker niet. De programmamakers bleven volledig vrij om hun uitzending naar believen in te vullen. Maar ze zijn zelf tot de conclusie gekomen dat hun oorspronkelijke plan misschien toch niet zo onproblematisch was.

Uitspraken

Maar niet alle betwistingen worden minnelijk geregeld. Op 13 maart 2003 heeft de Raad besloten om met de inhoudelijke behandeling te beginnen van twee klachten waarover er geen overeenkomst kon worden bereikt. Daar komen nog eens een vijftal dossiers bij die vorig jaar bij de Raad voor Deontologie waren opgestart, maar ondertussen door de Raad voor de Journalistiek zijn overgenomen. Over enkele maanden worden de eerste uitspraken verwacht. Maar eerst moeten alle betrokkenen natuurlijk nog de kans krijgen om hun standpunt aan de Raad mee te delen.

Borgerhout anders bekeken

Een goede ervaring hadden we als ombudsman met een groep mensen uit Borgerhout, die niet te spreken waren over het negatieve beeld dat hun buurt in de media had gekregen na de rellen van eind vorig jaar. Ze stelden een lezersreactie op, en nadat we die met de betrokkenen hadden doorgenomen, is die ook verschenen. Voor twee kranten was de brief zelfs aanleiding om een journalist naar Borgerhout te sturen en daar een aantal positieve ini-

tiatieven te belichten. Misschien goed meegenomen, de kerstperiode kwam eraan en dan kan de krant wel wat opbeurende story's gebruiken. Maar alleszins, de Borgerhoutenaars die bijzonder boos waren op de pers en waarvan er sommigen zelfs dreigden met het opzeggen van hun abonnement, zijn ondertussen waarschijnlijk op andere gedachten gebracht. (FV)

Boudewijn Vanpeteghem levert kritische bio van Verhofstadt af

Luc Standaert

Voor DS-journalist Boudewijn Vanpeteghem gaat het eigenlijk al om zijn 'numero due'.

Het moet toch je ijdelheid strelen als Wetstraatjournalist, wanneer een zaal vol vooraanstaande figuren acte de présence komt geven bij de voorstelling van je nieuwe boek. Vice-premiers en ministers, partijvoorzitters, kabinetslui, parlementsleden, en collega's-journalisten: allemaal waren ze erbij op 22 februari, toen Boudewijn Vanpeteghem (De Standaard) en Olivier Mouton (La Libre Belgique) hun 'Numero Uno' presenteerden aan het publiek. De grote zaal van het Paleis der Academiën (ook al niet de eerste de beste locatie) bleek voorwaar te klein, al zullen de auteurs zelf de eersten zijn om toe te geven dat dit minstens even veel te maken had met onderwerp van hun boek: Guy Verhofstadt.

Vanpeteghem en Mouton hebben met Numero Uno de eerste, en bovendien kritische, biografie afgeleverd van de huidige premier. Zoals bekend heeft sinds Wilfried Martens iedere premier in dit land recht op een boek, en als hij het een beetje uithoudt zelfs meer dan een. Toch is dit werk niet gewoon het zoveelste in het genre, want Vanpeteghem en Mouton hebben voor Numero Uno een nieuwe vorm van co-auteurschap toegepast. Ze deden samen alle opzoekingswerk en interviews, maar schreven elk hun eigen boek, in respectievelijk het Nederlands en het Frans.

Voor Boudewijn Vanpeteghem is dit boek trouwens numero due. Eerder verscheen van zijn hand 'Paars met groen, de vorming van Verhofstadt I', en de stijl van het nieuwe boek is herkenbaar de zijne. Vanpeteghem beschrijft de Wetstraat en zijn bewoners iets afstandelijker dan zijn illustere voorganger Hugo De Ridder, die soms meer midden in het gewoel stond.

Zelfs voor Wetstraatjournalisten staan er nog leuke weetjes in Numero Uno, waarin we voor het eerst iets vernemen over het privé- en gezinsleven van de premier, dat hij angstvallig, maar terecht, afschermt van de media. En voor wie het niet zou geloven: de auteurs legden absoluut de nodige kritische zin aan de dag, zodat ook de minder aangename karaktertrekjes van hun hoofdpersoon niet worden omzwachteld.

Boudewijn Vanpeteghem & Olivier Mouton, Numero Uno, Guy Verhofstadts weg naar de top, Lannoo Tielit, 376 blz, 24,50 €

Snuffeldebat over advocatuur en media in Gent

Jan Backx

Wat valt er te zeggen over het 'spanningsveld tussen de deontologie van de advocaat en de journalist'? Het maakte op 4 maart jl. de inzet uit van een debat in Gent, dat door de plaatselijke Commissie van advocaten-stagiairs was georganiseerd, maar echt wijzer is de bomvolle zaal aanwezig er niet van geworden. Allicht omdat er achter de groene tafel te weinig terreinwerkers zaten die de rauwe werkelijkheid bij gerecht en pers konden en durfden verhalen.

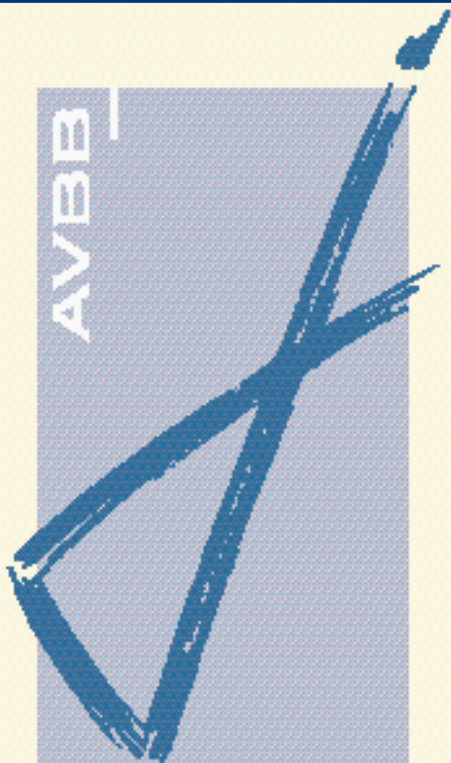
Saai was het door Faroek Ozgünes (VTM) gemodereerde debat daarom niet. Springplank naar het onderwerp was de recente brief van zes stafhouders, waarin zij hun bezorgdheid ventileren over de extreme mediatisering van de zaak Dutroux. Leo Neels (KUL-UIA): "Er is een recht op informatie. Maar wéten we nu wel meer? Er komt veel gehakt stro op ons af. Ik wil absoluut pleiten voor een betere gerechtsjournalistiek, die uitlegt waarom dingen gebeuren, in plaats van zich te begeven aan een gevaarlijke doublure van het gerechtelijk onderzoek. Journalisten moeten drie dingen doen: con-

troleren, controleren en nog eens controleren. En dus zeker niet meedoen aan het standrechtelijk executeren van wie enkel maar in verdenking is gesteld. Er is een braakliggend terrein: grote milieu- en stedenbouwzaken vind ik relevanter dan een assisenproces." Persrechter Tack van de rechtbank van Gent trad Neels bij. "Journalisten die over justitie berichten moeten een gedegen opleiding hebben. Een 'onbevoegdverklaring' in de krant voorstellen als 'vrijspraak' is een flater die niet kan. Veel nonchalance komt door de tijdsdruk. Het spraakmakende vonnis over het ongeluk op de Gasmeterlaan bijvoorbeeld werd om 11 uur uitgesproken. In het nieuws van 13 uur zaten al volop reacties van politici, terwijl ik als persrechter pas om 15 uur de vraag kreeg eens uit te zoeken hoe het vonnis nu juist in mekaar zat." Waarop Flip Voets, secretaris-generaal van de Raad voor de Journalistiek: "Het arrest in de Vlaams Blok-zaak leverde een schoolvoorbeeld op van goede communicatie: journalisten kregen van het parket-generaal en de zetel meteen een degelijk communiqué."

Onder embargo

Guy Mortier wordt op 24 maart 60, en dat zal Vlaanderen geweten hebben. Officieel gaat Mortier dan met pensioen, maar aan de feitelijke situatie bij **Humo** verandert dat niet veel. Een achttal maanden geleden reeds droeg hij die in onze databank bekend staat als nummer N-690 de redactionele leiding van het blad over aan het duo Oosterwaal/Schaevers. ●●● Sindsdien functioneert GM als een soort adviseur van de redactie, iets wat hij in de toekomst zal blijven doen. Het post-Mortier-tijdperk is met andere woorden al enige tijd geleden begonnen. ●●● De dagelijkse leiding van de Humo-redactie is intussen stevig in handen van **Jörgen Oosterwaal**, ex-De Morgen en ex-De Standaard. Co-hoofdredacteur **Marc Schaevers** bekommert zich eerder om de lange-termijnplanning en de promotie. ●●● Voor dit jaar beschikt Humo overigens over budgettaire ruimte voor de aanwerving van vier bijkomende journalisten - nog een uitvloeisel van de aanval die Woestijvisblad Bonanza lanceerde maar die Mortier & gezellen zoals bekend succesvol wisten af te slaan. ●●● Ondertussen sluipt een nieuwe concurrent naderbij: rond deze tijd vindt u in de krantenwinkel het eerste nummer van het nieuwe maandblad **Deng**. Coördinator **Danny Ilegems** noemt het magazine een mix van Humo, Teek en Bonanza. ●●● Ilegems, ex-Humo, produceerde eerder onder de vleugels van Concentra het magazine genaamd Mao. Deng zal van de persen rollen bij de nieuwe uitgeverij **Code**, waar Ilegems zelf medeëigenaar van is. Nog in tegenstelling tot Mao Magazine ligt bij Deng de klemtoon op het papieren product, en komt de website www.deng.be pas op de tweede plaats. ●●● Al 30 lange jaren onder ons: het weekblad **Joepie ! Joepie**. Een product van uitgeverij-Magnet-zeg-maar-De-Persgroep, maar ooit ontsproten aan het brein van Guido Van Liefveringhe. Met wie De Persgroep zoals bekend niet in de meest vriendschappelijke omstandigheden heeft gebroken. ●●● Mogelijk niet geheel toevallig dan ook kreeg de krant Het Volk, waar **Van Liefveringhe** intussen hoofdredacteur is, het kort geleden dik aan de stok met Telefacts-hoofdredacteur **Eric Goens** (Telefacts = VTM = De Persgroep). Het Volk had pertinente vragen gesteld rond de zoveelse gewaagde Telefacts-reportage, en dat kostte de krant op 22 februari jl. een recht van antwoord van Goens op pagina 1. ●●● Hoofdredacteur Van Liefveringhe weigerde het recht van antwoord aanvankelijk te plaatsen, maar ondermeer na tussenkomst van VUM-gedelegeerd-bestuurder **Jo Van Croonenborch** gebeurde dat toch. ●●● Wat de gemoederen op de **VUM**-redacties extra verhitte, was dat de redacteur van het artikel omzeggens alle wind van voren kreeg, terwijl titel, opmaak en de plaatsing van het stuk op pagina 1 wel degelijk het werk van de hoofd- en eindredactie waren geweest. ●●● Ook op de nieuwsredactie van **VTM** wordt dezer dagen heel wat afgepraat. Dat heeft dan weer te maken met het feit dat de nieuwsuitzendingen van de commerciële omroep voor het eerst uit de top-20 van meest bekeken programma's gedonderd zijn. ●●●

Antonino Costa, de ex-boekhouder van KB Lux die **Ludwig Verduyn** een loer draaide door hem een zelf gefabriceerde zwarte rekening op naam van minister van Financiën Didier Reynders (MR) onder de neus te duwen, is door de rechtbank van Brussel zwaar gestraft. Anderhalf jaar cel en 2.500 euro boete kreeg hij voor zijn vervalsingswerk. ●●● **Minister Reynders** heeft intussen ook nog burgerlijke gedingen lopen tegen Costa, de KB Lux (die weigerde te bevestigen dat de rekening vals was) en Verduyn. De laatste moest omwille van 'Costagate' opstappen als adjunct-hoofdredacteur van De Morgen. ●●● Verduyn vinden we intussen terug bij **Media Nieuwsdienst**, een elektronisch nieuwsplatform dat zich volop toespitst op politiek nieuws. Onder de webwimpel www.politicsinfo.net zorgt Media Nieuwsdienst zeven dagen op zeven, 24 uur op 24, voor een continuë updating van alle mogelijke politieke nieuws. ●●● Ludwig Verduyn en Wim Boekmans coördineren intussen een nieuwsploeg van zeven full-time medewerkers en een tiental freelancers. **Politicsinfo.net** wil uitgroeien tot de grootste onafhankelijke politieke informatiesite van het land, en ging hiertoe zopas nog een samenwerking aan met De Standaard, La Libre Belgique en Microsoft. ●●● De **New York Times** is de meest gerenommeerde krant ter wereld. Dat blijft uit een rondvraag bij duizend krantenlezers en adverteerders in vijftig landen. Volgen in rangorde van reputatie: de Financial Times (GB), de Neue Zürcher Zeitung (Zwitserland), de International Herald Tribune, De Frankfurter Allgemeine (Duitsland), de Wall Street Journal (VS), El Pais (Spanje), Le Monde (Frankrijk), The Guardian (GB) en Le Figaro (Frankrijk). ●●● Ook al komt in het lijstje geen Vlaamse krant voor, toch delen ze bij de VUM een beetje in de glorie. Bij de overname van het dpa-berichtje werd dan ook met enige trots aan het einde toegevoegd: "De **Standaard** heeft de exclusieve copyrights op de Financial Times en The Guardian." ●●● Gelukkig is daar geen copyright op **Le Monde** bij, anders had Groot-Bijgaarden nog mogen uitleggen wat het vindt van de recente kritieken aan het adres van hoofdredactie en directie van de Franse kwaliteitskrant. ●●● **Geert Sciote**, van De Morgen, wordt na enig twijfelen dan toch woordvoerder van SN Airlines. Daarmee verliest de economieredactie van De Morgen na Ruben Mooijman (naar De Standaard) opnieuw een gevestigde waarde. ●●● De Nederlandstalige **Erkenningscommissie** voor beroepsjournalisten draait al twee maanden op volle toeren. In januari werden 25 nieuwe beroepsjournalisten erkend, in februari precies even veel. Gewoonlijk levert een maand 10 à 15 nieuwe erkenningen op. ●●● De opvallende toename van de voorbije 2 maanden heeft eigenlijk te maken met een rist aanwervingen die twee jaar geleden zijn gebeurd, aangezien dat de wettelijk vereiste inlooptijd is om als beroepsjournalist te kunnen worden erkend. De nieuwkomers situeren zich ondermeer bij de **VRT** (10), **Het Laatste Nieuws** (6) en **De Morgen** (4). ●●● De website van het **IPV** (Internationaal Perscentrum Vlaanderen) in Antwerpen is operationeel en luistert naar de naam www.ipvlaanderen.be. Je vindt er alle info over de in het IPV voorziene werkstations voor journalisten, de vergader- en conferentiefaciliteiten, het interactief Mediacentrum en het Dagbladmuseum. ●●● De **Foto-en Filmpers** meldt het overlijden van twee leden: cameraman Julien Meskens en fotograaf Pierre Dandoy. Beiden werden 81. ●●● Volgens een onderzoek van BIRA, de Belgische vereniging van **Investor Relations Officers** in het bedrijfsleven, organiseert tegenwoordig 80 procent van de bedrijven een persconferentie voor de toelichting van de resultaten. De helft van de zeventien Bel20-bedrijven en zowat een derde van de overige ondernemingen organiseerden in 2001 een of meer persreizen. Vijf bedrijven (op een totaal van 80 bevraagde) lieten zelfs journalisten toe op analistenvergaderingen of op conference calls. ●●● Volgens de voorzitter van BIRA, **Guy Elewaut**, die zelf IRO is bij Delhaize en in een vroeger leven nog FET-journalist en AVBB-ondervoorzitter is geweest, illustreert een en ander dat de Belgische ondernemingen sinds vijf jaar merkbaar meer aandacht zijn gaan besteden aan hun communicatie. Volgens Elewaut, in de **FET** van 22 januari jl., geven de IRO's aldus zelfs veel meer informatie vrij dan wettelijk verplicht is. ●●● De oorlogszenuwen geraken alsmear meer gespannen, ook ten onzent. Dat bleek ondermeer op 1 maart in Melle, toen enkele verslaggevers van het alternatieve nieuwsagentschap **Indymedia** samen met de echte actievoerders achter de tralies werden gedraaid. De actie in Melle spitste zich toe op Amerikaanse militaire transporten naar de Golf. ●●● De klap op de vuurpijl was dat een Gentse rechtbank, toen ze twee actievoerders weer vrijliet, als voorwaarde hiertoe oplegde dat ze **niet met de pers gingen spreken**.

2003

OFFICIEEL JAARBOEK VAN DE BELGISCHE PERS

uitgegeven door
de Algemene Vereniging van
Beroepsjournalisten in België (AVBB)

In samenwerking met

de Vlaamse Vereniging van
beroepsjournalisten (VVB)

Het Jaarboek van de Belgische Pers editie 2003 is van de pers. De vorige uitgave dateert dan wel van 2000, maar uw wachten wordt beloond: meer dan ooit bulkt het boek van de zowel documentaire als praktische informatie over journalisten, redacties, mediahuizen, verenigingen en wat zo nog allemaal van dichtbij of verre met journalistiek te maken heeft.

Alle VVB-leden (die hun lidgeld voor 2003 betaalden) krijgen het Jaarboek gratis. Dat zal gebeuren via de VVB-délégué op hun redactie of (met name voor de freelancers) via de post.

Buitenstaanders (en daar vallen ook journalisten onder die geen lid zijn van de VVB) kunnen zich het boek aanschaffen voor 75 euro, BTW en verzendingkosten inbegrepen. Voor een bestelformulier kan u terecht op ons secretariaat: tel. 02/235.22.70 – fax 02/235.22.72 – e-mail : avbb@journalist.be – internet www.journalist.be. Het boek wordt opgestuurd na ontvangst van de som van 75 euro op de rekening met nummer 068-0728070-15 van de AVBB, Résidence Palace, Wetstraat 155, 1040 Brussel.